

วัดมิ่งสาราม จังหวัดปัตตานี

ที่ตั้งและสถานภาพ

วัดมิ่งสาราม ตั้งอยู่เลขที่ ๖ หมู่ที่ ๑ บ้านคอกควาย ตำบลคอกกระบือ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ปัจจุบันเป็นวัดราษฎร์

เนื้อที่

วัดมิ่งสารามมีเนื้อที่ตั้งวัดทั้งหมด ๓๕ ไร่ ๓ งาน ๑๕ ตารางวา

ประวัติความเป็นมา

วัดมิ่งสารามสร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๑๗๔ (ตามหลักฐานของกรมศาสนา) ชาวบ้านเรียกว่า วัดคอกควาย เดิมตั้งอยู่บนเนินเขาควนซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ตั้งวัดในปัจจุบันห่างกันประมาณ ๑ กิโลเมตร มูลเหตุที่ชื่อว่าวัดคอกควาย เพราะบริเวณนี้มีการเลี้ยงควายเพื่อทำไร่นาเป็นจำนวนมากและเมื่อย้ายวัดมาจากเขาควนได้ใช้แรงงานควายเป็นกำลังสำคัญในการชักลากไม้และเหยียบย่ำปรับพื้นที่กลางทุ่งนา เริ่มแรกที่มีการสร้างวัดจะเรียกกันว่าวัดกลางนา ต่อมาจึงเรียกว่าวัด

คอกควายหรือวัดคอกกระบือ เพื่อเป็นอนุสรณ์ว่ามีควายเป็นจำนวนมากและใช้ควายเป็นกำลังสำคัญในการสร้างวัดเริ่มแรก

วัดคอกควายเป็นวัดโบราณที่เก่าแก่มากที่สุดวัดหนึ่ง ในอำเภอปะนาเระ (หลักฐานการก่อสร้างกำแพงล้อมรอบระหว่างวัดที่มีมาตั้งแต่อดีต) หลักฐานของวัดคอกควายปรากฏชัดเจนในเรื่องการสร้างกุฏิหลังใหญ่ภายในวัด เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๒๒ จารึกในกุฏิใหญ่ว่า

ศุภมัสดุพุทธศักราชล่วงแล้วได้สองพันสี่ร้อยยี่สิบเอ็ด เดือนได้สี่เดือน วัดได้สิบเจ็ดวัน ปัจจุบันปีเถาะเอกศก วัสสันต์เดือนสิบเอ็ด ขึ้นสามค่ำ วัดพุทธัสได้ประชุมพร้อมกันทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านญาติพี่น้องได้มาโมทนาช่วยทำบ้าง ได้ออกเงินทองตามมากและน้อยบรรดาได้มา ทำได้มาโมทนานั้น จงให้ได้อุปนิสัยปัจจัยในพระพุทธศาสนา ถ้าเข้าได้เกิดในภพใดๆ ชาติใด ขอให้เข้าแล้ววบายภูมิทั้งสิ้น ของให้เข้าทันพระศรีอารีย์ นะปัจจุโยโหตุ กุฏิหลังใหญ่สร้างขึ้นในสมัยพ่อท่านพุทธทอง จนฺทโชโต เป็นเจ้าอาวาส โดยมีพระครูพิพัฒนสมณกิจ (บุญ บุญญลาโภ) ขณะเป็นพระบุญ ได้ชักชวนพระสงฆ์และชาวบ้านสร้างขึ้นมา มีพระสงฆ์มาจากเมืองกลันตันมาช่วยสร้าง ในจารึกสร้างกุฏิหลังใหญ่กล่าวถึงดังนี้

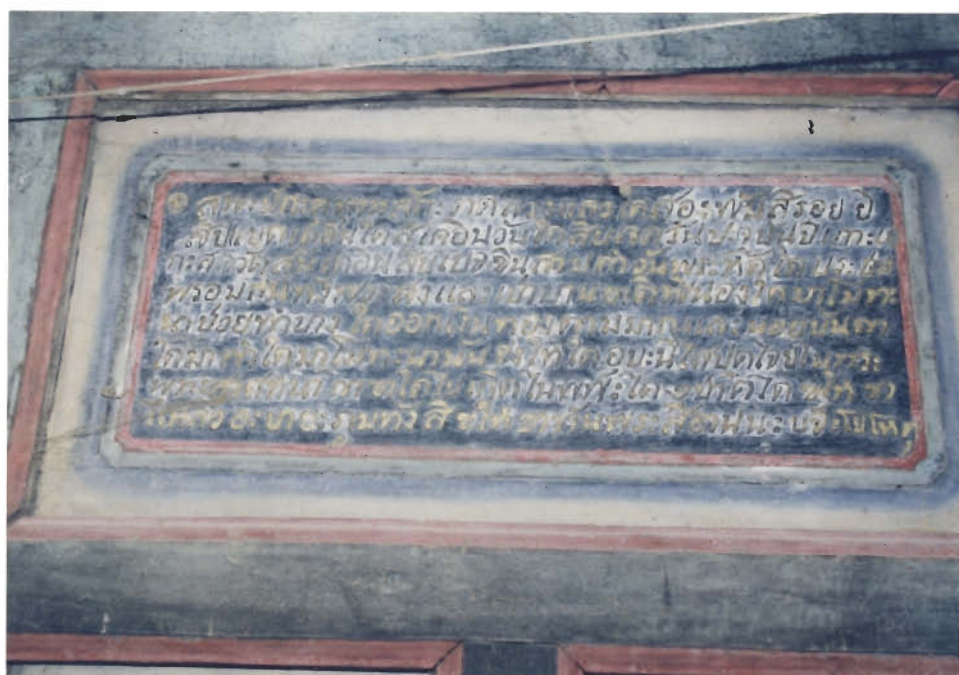
“จุลศักราชได้พันสองร้อยสี่สิบเอ็ดเข้าปีเถาะ เอกศกได้ปลูกกุฏินี้ ขอพระอินทร์ พระพรหม พระยม พระกาล ทำวจตุโลกบาลทั้งสิ้น ขอเชิญมาโมทนาด้วยกันกับข้าและสีมาวัดคอกกระบือนี้ เมื่อท่านจันทโชโตผู้เป็นเจ้าของอริการนามมา สาธุศิษย์ชื่อท่านบุญ ได้ชักชวนพระสงฆ์และชาวบ้านพร้อมกัน ท่านไชย ท่านเทพ ท่านพรหม สามองค์นี้มา แต่เมืองกลันตันมาช่วยทำด้วยมีใจเห็นในการกุศลสร้างไว้ในพระศาสนาให้เป็นประโยชน์ในเบื้องหน้า ถ้าและข้าสิ้นพระชนม์ชาติแล้วเมื่อใดขอให้ได้ไปเกิดในสวนสักกะเทวโลกยืนอยู่ได้พันปีในสวน ถ้าลงมาเกิดในมนุษย์นี้แล้ว ขอให้เข้าได้เล่าเรียนจบพระปิฎกกัณฑ์ไตร ขอให้สำเร็จแก่พระโพธิญาณ นิพพานปัจจุโยโหตุ”

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๘ วัดคอกกระบือได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๗ เมตร และได้สร้างอุโบสถขึ้นโดยพระครูพิพัฒนสมณกิจ ขณะเป็นพระอริการบุญและมีช่างมาจากเมืองกลันตันมาช่วยสร้าง ลักษณะอุโบสถเป็นแบบก่ออิฐถือปูนขนาดกว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๑๗ เมตร

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓ เจ้าอธิการบุญ ปุณฺณลาโภ วัดคอกกระบือ ได้รับสัญญาบัตรให้เป็นเจ้าคณะใหญ่เมืองปัตตานี และได้ย้ายมาพำนักที่วัดตานีนรสโมสร ช่วงนี้ทำให้วัดคอกกระบือซบเซาลงไปบ้างแต่ท่านก็ยังเดินทางไปกลับระหว่างวัดตานีนรสโมสรกับวัดคอกกระบือเป็นประจำ ครั้นสุดท้ายท่านได้เดินทางกลับวัดคอกกระบือในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ และได้มรณภาพในเรือที่เมืองยะหริ่ง ชาวปัตตานีได้นำศพกลับไปบำเพ็ญกุศลที่วัดตานีนรสโมสรและได้นำศพมาประชุมเพลิงที่วัดคอกกระบือ

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ รัฐบาลต้องให้เปลี่ยนชื่อวัดทั่วราชอาณาจักรให้มีความเหมาะสม วัดคอกกระบือจึงเปลี่ยนชื่อเป็นวัดมิ่งสาราม

วัดมิ่งสารามได้จัดให้มีการสอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลีเป็นเวลานานแต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าในปีใด

จารึกการก่อสร้างกุฏิไม้หลังใหญ่ แผ่นที่ ๑

จารึกการก่อสร้างกุฏิไม้หลังใหญ่ แผ่นที่ ๒

ลำดับเจ้าอาวาสวัดมิ่งหารามเท่าที่ปรากฏหลักฐาน

๑. พ่อท่านพุดทอง จนฺทโชโต	
๒. พระครูพิพัฒนสมณกิจ (บุญ ปุณฺณลาโภ)	พ.ศ. ๒๔๒๒ - ๒๔๕๓
๓. พระอธิการหนู	พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๗๐
๔. พระครูบี อินฺทสโร	พ.ศ. ๒๔๗๐ - ๒๔๙๐
๕. พระครูพิบูลย์ธรรมประยุต (พลับ สุทฺธจาโร)	พ.ศ. ๒๔๙๐ - ๒๕๓๑
๖. พระอธิการอิม อินฺทวโร	พ.ศ. ๒๕๓๑ - ปัจจุบัน

ปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และถาวรวัตถุของวัดมิ่งหาราม

๑. อุโบสถ

สร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๓๘ ในสมัยพระครูพิพัฒนสมณกิจ (ขณะเป็นพระอธิการหนู) โดยก่อสร้างเป็นทรงไทยสองชั้น ซอฟ้าทำเป็นรูปพระยานาค ชุ่มประตู่ทำเป็นรูปพระเจดีย์ ๕ ยอด กรอบประตูทั้งสองด้านทำด้วยหินที่สั่งจากประเทศจีน ชุ่มหน้าต่างทำเป็นรูปเจดีย์ห้ายอด ตรงเจดีย์ยอดกลางมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๒ คืบ ภายในอุโบสถมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย สร้างโดย

ช่างฝีมือพื้นบ้าน ประดิษฐานบนบัลลังก์มีกนกลายปูนติดกระจกสีลักษณะการ
ประดับประดาคล้ายกับวัดในอำเภอตากใบ อุโบสถหลังนี้บูรณะแล้ว ๒ ครั้ง หน้า
อุโบสถมีรูปปั้นยักษ์ ๒ ตนยืนกุมกระบองเฝ้าประตู

พระประธานในอุโบสถ

ซุ้มประตูอุโบสถ

๒. สถูปบรรจุอัฐิพ่อท่าน พุดทอง

ไม่ปรากฏปีที่สร้าง
สันนิษฐานกันว่าสร้างขึ้นใน
สมัยพระครูพิพัฒนสมณกิจ
สร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิพ่อท่าน
พุดทอง อดีตเจ้าอาวาส สถูป
อยู่ในสภาพชำรุดยอดเอน มี
ร่องรอยลายเขียนปูนเป็น
กนกอย่างละเอียดละออสูง
ประมาณ ๔ เมตร

๓. สถูปบรรจุอัฐิพระครู
พิพัฒนสมณกิจ (บุญ
ปยุตฺตลาภ)

ไม่ปรากฏปีที่สร้าง ชาวบ้านเรียกกันว่าพ่อท่าน บัวออก สถูปสร้างด้วยปูนสูง ประมาณ ๒ เมตร อยู่ภายใน ศาลาขนาดย่อมมุงหลังคา ด้วยกระเบื้องดิน ชาวบ้าน แถบวัดคอกกระบือถือว่าเป็น สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็น ที่ บนนานศาลกล้าวอยู่ เป็น ประจำ

๔. สถูปบรรจุอัฐิพระครูบี

ไม่ปรากฏปีที่สร้าง แต่สันนิษฐานว่าในสมัยพระครูพิบูลย์ธรรมประยุต เพื่อบรรจุอัฐิพระครูบี สร้างก่ออิฐถือปูน สูงประมาณ ๕ เมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของวัด

๕. กุฏิไม้หลังใหญ่

สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๒ ในสมัยพ่อท่านพุทธทอง อำนวยการสร้างโดยพระครูพิพัฒนสมณกิจ (ขณะเป็นพระบุญ) ภายในกุฎิมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระยาจักร์ทนต์ ซึ่งวาดโดยท่านไชย ท่านเทพและท่านพรหม ช่างจากเมืองกลันตัน สันนิษฐานกันว่าท่านไชย รูปนี้เป็นท่านไชยรูปเดียวกับวัดโคกสะท้อน อำเภอตากใบ ซึ่งเป็นช่างเขียนภาพจิตรกรรมในอุโบสถวัดชลธาราสিংเห เพราะฝีมือการเขียนอยู่ในระดับเดียวกันและในสมัยนั้นวัดโคกสะท้อนอยู่ในการปกครองของเมืองกลันตัน

นอกจากนั้นแล้วยังมีการแกะสลักไม้ด้วยลวดลายแบบจีนที่งดงามมากภายในกุฏิประดิษฐานพระพุทธรูปบูชาและพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติประจำวัด ๒ องค์ ซึ่งใช้ในพิธีชักพระเดือน ๕

กุฏิไม้หลังใหญ่

พระพุทธรูปภายในกุฏิไม้หลังใหญ่

ภาพจิตรกรรมเรื่องพระยาจักร์พันต์

ไม้แกะสลักลวดลายจีนภายในกุฏิไม้หลังใหญ่

๖. ศาลาประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง

พระพุทธรูปบาทจำลองหล่อขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๙ ที่กรุงเทพฯ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในศาลา ภายในศาลามีภาพเขียนจิตรกรรมฝีมือชาวบ้าน เขียนขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๔๙๖ เรื่องราวพระเวชสันดรชาดกและเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ภาพจิตรกรรมพระเวชสันดรและเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ภาพจิตรกรรมพระเวชสันดรและเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

๗. ประเพณีชักพระเดือน ๕

ประเพณีชักพระเดือน ๕ ของจังหวัดปัตตานีจะมีเฉพาะที่วัดคอกกระบือแห่งเดียว จะกระทำกันในวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๕ พระอิริยาเมทธิไกร อินทวิโรเส้าว่า เริ่มทำครั้งแรกในสมัยพระครูบี อินทวิโร โดยท่านได้จัดให้ชาวบ้านแข่งขันทอดผ้ากันขึ้นในบริเวณวัด ถ้าใครชนะการทอดผ้าก็จะได้รับรางวัลจากท่านและเพื่อไม่ให้ชาวบ้านเคร่งเครียดจึงจัดให้มีงานพิธีชักพระเดือน ๕ ขึ้น ประเพณีชักพระเดือน ๕ เป็นประเพณีที่สนุกสนานมากสำหรับชาวบ้านตำบลคอกกระบือและชาวบ้านใกล้เคียง ชาวบ้านช่วยกันตกแต่งบุษบกยอดแหลมด้วยไม้ซึ่งวางอยู่บนตัวเรือที่ทำด้วยไม้ท่อนใหญ่ ไม่มีล้อ มีพระยานาค

ทำด้วยไม้ ๒ ตัว ภายในบุษบกประดิษฐานพระพุทธรูปปางห้ามญาติ ๒ องค์ เวลาเช้าของวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๕ ชาวบ้านจะช่วยกันชักลากเรือพระออกจากวัดไปตามเส้นทางประมาณ ๑ กิโลเมตร ถึงศาลาพักร้อนริมทางและทำพิธีสมโภชเรือพระที่นั่นศาลาริมทาง ถวายภัตตาหารเพลและร่วมรับประทานอาหารเที่ยง มีการเล่นสนุกสนานกัน พอตอนเย็นจะช่วยกันชักลากเรือพระกลับมายังวัด

พระพุทธรูปไม้ปางห้ามญาติ ๒ องค์ใช้ในประเพณีชักพระเดือน ๕

๘. ศาลาการเปรียญ

ไม้ปรากฏปีที่สร้าง เป็นศาลาคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร
ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีสงฆ์

๙. ออนุสาวรีย์กระบือ

ไม่ปรากฏปีที่สร้าง เป็นปูนปั้นขนาดเท่าตัวจริง ทาด้วยสีดำมีเขาโค้งงายยืนอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม หันหน้าสู่ถนนหน้าวัด ปั้นโดยพ่อแดง เพชรนิล จุดประสงค์ของการสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์ว่าบริเวณนี้มีควายเป็นจำนวนมาก ในอดีตชาวบ้านจะใช้ควายในการทำไร่ไถนาตลอดจนการรื้อย้ายและสร้างวัดในยุคเริ่มแรกที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นที่มาของชื่อวัด ชาวบ้านเล่ากันว่าออนุสาวรีย์รูปควายนี้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บนบานศาลกล่าวแล้วได้ผลตามปรารถนา และเมื่อมีคนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หรือลบถู่จะมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วย ต้องมีการขอขมาตามประเพณีจึงจะหายจากอาการดังกล่าว

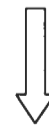
๑๐. หอกกลอง

ไม้ปรากฏปีที่สร้าง
สร้างด้วยไม้ทรงสูงมียอด
แหลมมุงด้วยกระเบื้องดิน
สูงประมาณ ๒๐ เมตร มี ๒
ชั้น ชั้นล่างเป็นที่นั่งพักผ่อน
ชั้นบนใช้แขวนกลอง

๑๑. ศาลาพักร้อน

ไม้ปรากฏปีที่สร้าง
ตั้งอยู่บริเวณกลางลานวัด
เป็นศาลาไม้ยกพื้นหลังคา
มุงกระเบื้องดิน เป็นแบบ
ตรีมุข

๑๒. ศาลาบูรณะใหม่

สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ พื้นศาลาเป็นคอนกรีตมีเสาทำด้วยไม้ ๖ ต้น มีหลังคา ๒ ชั้นมุงด้วยกระเบื้อง สร้างขึ้นแทนศาลาหลังเก่าที่ชำรุดไป

๑๓. ศาลาป่าช้า

ไม่ปรากฏปีที่สร้าง หลังใหญ่เป็นศาลาคอนกรีตมุงด้วยกระเบื้องดิน พื้นทำด้วยคอนกรีตเสมอพื้นดินใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีในงานฌาปนกิจศพภายในศาลามีภาพจิตรกรรมเรื่องพระมาลัยโปรดสัตว์นรกและบรรยายสัตว์นรกประเภทต่าง ๆ หลังเล็กศาลาพักศพ ในช่วงทำพิธีสงฆ์

ศาลาพักศพ

วัดมิ่งสารามมีภูมิไม้ยกพื้น ๑๐ หลัง มีหอฉัน ๑ หลัง พระภิกษุจำพรรษา
ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จำนวน ๕ รูป

ภาพจิตรกรรมเรื่องพระมาลัยโปรดสัตว์นรกและสัตว์นรกประเภทต่างๆ

ภาพจิตรกรรมเรื่องพระมาลัยโปรดสัตว์นรกและสัตว์นรกประเภทต่างๆ

